

СИСТЕМА ЧЕБОЛІВ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЇ ЯК ПОТУЖНИХ СІМЕЙНИХ БІЗНЕС-КОНГЛОМЕРАТІВ

Карел Віктор,

здобувач вищої освіти першого рівня
історичного факультету
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: **Федорів Ірина,**

кандидат історичних наук, доцент
кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

«Samsung», «LG», «Hyundai» – це назви великих і добре відомих нам південнокорейських компаній, чисю продукцією ми користуємось практично щодня. Однак, більшість людей і не здогадуються, наскільки велика могутність цих корпорацій в Республіці Кореї. Самі ж корейці називають їх «чеболами», що перекладається як «заможний клан», адже по суті, чеболи є сімейними династіями, які спадково керують своїми економічними конгломератами. За життям власників чеболів у країні стежать з особливим інтересом. Про це навіть знімають телепередачі та ток-шоу. Окрім вже названих, особливо виділяються серед інших чеболів компанії «SK group» та «Lotte group», котрі всі разом складають так звану «велику п'ятірку» [1, с. 48–51].

У 1950-ті роки сьогоднішні чеболи були невеликими сімейними бізнесами, які виробляли локшину, володіли автомайстернями тощо. Проте, завдяки підтримці уряду, вони в короткі терміни, підняли країну з бідності та перетворились в одні з найбільших корпорацій світу. Сьогодні в Республіці Кореї, чеболи займаються буквально всім: починаючи від виробництва продуктів харчування, закінчуючи будівництвом мостів, магістралей, дамб та створенням важкої військової техніки.

Батьком чеболів вважають диктатора Пак Чон Хі, котрий керував республікою в період з 1961 по 1979 рр. [2, с. 178–181]. Південнокорейське керівництво бачило можливість за короткий час розвинути промисловість країни з нуля, тоді ще не в ринкових умовах, а шляхом підтримки уже існуючих бізнесів, яким треба було лише трохи посприяти. Уряд країни не тільки не перешкоджав створенню таких великих монополій, а навпаки сприяв цьому. А все тому, що країні потрібно було швидше розвиватися, щоб вирватися з бідності, ну а маленькі приватні фірми просто не могли скласти конкуренції великим іноземним компаніям, що в умовах експортної зорієнтованості економіки

країни, було надзвичайно важливо [3, с. 127–131]. В часи Пак Чон Хі, ці корпорації могли розраховувати на пільгові державні позики і постійні замовлення, але їх робітники не мали права страйкувати під загрозою репресій з боку правлячого режиму [1, с. 48–51]. Однак, зворотня сторона такої політики проявить себе із часом.

Після Корейської війни 1950–1953 рр. країна була зруйнованою і саме чеболи взялися за відновлення знищеної війною інфраструктури, а також будували казарми для американських військових, розквартированих на півострові. Досвід, отриманий всередині країни, став у пригоді корейським будівельникам і за її межами. У 1973 р. корейська компанія «Samwha Corpotation» уклала перший іноземний контракт про будівництво промислового об'єкту на Близькому Сході [1, с. 48–51]. З того часу корейська будівельна галузь почала динамічно розвиватись завдяки іноземним замовленням зі всього світу.

Компанія «Hyundai», назва якої з корейської мови перекладається, як «сучасний» і яка до того займалась ремонтом автомобілів, поступово перейшла до їх виробництва. Спершу фірма випустила автомобіль спільно з американським «Ford», а через декілька років корейці створили свій перший вітчизняний автомобіль – «Hyundai Poni».

В іншій великій корпорації – «Samsung» (у перекладі з корейської «три зірки») нині працює близько 500 тисяч людей, тобто кожен 100-й житель країни, тому Республіку Корею часто називають «Республікою Samsung». У 1993 р. чебол «Samsung» став провідним виробником пам'яті та напівпровідників. У 2006 р. компанія захопила значну частину ринку телевізорів та рідкокристалічних моніторів. Із середини 1990-х років випускає мобільні телефони і нині пропонує найбільший в світі асортимент смартфонів [1, с. 48–51].

У 1940-х рр. кореець Ку Ін Хой розпочав виробництво порошку для зубів. Тоді більшість жителів країни чистили зуби простою сіллю, тому зубний порошок швидко став хітом. На основі цього порошку пізніше була придумана і створена легендарна зубна паста «Lucky». Після Другої світової війни Ку Ін Хой відкрив власну компанію «Lucky Chemical», яка в 1953 р. перша серед конкурентів почала продавати зубну пасту не в скляних чи порцелянових банках, а в пластикових. Для цього «Lucky Chemical» навіть відкрила свій завод з виробництва пластику, на якому окрім баночок для пасти виготовляли інші пластмасові предмети, починаючи від мильниць та розчісок, закінчуючи водопровідними трубами. В 1958 р. утворюється компанія «Gold Star», яка зайнялась виробництвом побутової техніки для внутрішнього вжитку РК. Через рік ця фірма випустила перше корейське радіо, а трохи пізніше – власні холодильники, кондиціонери і навіть ліфти. У 1995 р. «Gold Star» і «Lucky Chemical» об'єдналися в усім відому корпорацію «LG». Чебол «LG» сьогодні зосереджений на виробництві телевізорів, пральних машин,

кондиціонерів, холодильників, але ще в 2009 р. він був третім постачальником телефонів у світі [4].

У суднобудівній галузі сьогодні домінують компанії «Hyundai Heavy Industries», «Daewoo Shipbuilding and Marine Engineering» та «Samsung Heavy Industries». У роки зниження цін на нафту корейські суднобудівні компанії отримували потоки замовлень на будівництво танкерів, а коли ціни ростуть, корейці вдаються до будівництва нафтовидобувних платформ, попит на які в такі періоди збільшується [1, с. 48–51].

Символом домінування чеболів називають місто Ульсан, на території якого можна побачити провідний завод компанії «Hyundai» і найбільшу в світі суднобудівну верф, доки якої простягнулись на 4 кілометри. Там же знаходяться нафтопереробні потужності компанії «SK innovation». Оскільки більша частина мешканців Ульсона працює в компанії «Hyundai», то це місто часто називають «Hyundai-city» [1, с. 48–51].

Сусідство з Північною Кореєю змушує південь розвивати власний військово-промисловий комплекс і фактично ніхто не може це робити в Кореї окрім чеболів. Нині ця галузь може похвалитися кількома відомими виробами як от 155-мм гаубиця K-9 «Thunder» від «Samsung» чи основні бойові танки K-1 та K-2 від «Hyundai». У 2015 р. РК посіла 13 місце серед провідних експортерів зброї в світі, а продажі подібної продукції перевищили 3,6 мільярдів доларів [1, с. 48–51].

Попри безумовну позитивну роль чеболів, є й деякі недоліки в цій системі сімейних бізнес-конгломератів. На певному етапі розвитку РК, вони дійсно стали локомотивом її промисловості та сприяли швидкому економічному розвитку. Однак, надмірні привілеї, котрі отримали ці компанії від уряду та тотальна монополізація економіки, що в кінці кінців склалась в країні, стали гальмом для подальшого розвитку Південної Кореї. Деякі власники чеболів замішані в корупційних схемах на сотні мільярдів доларів і часто стоять поза законом, ухиляються від сплати податків. Усі вищі посади в чеболах займають або родичі директора, або його близькі друзі, таким чином здійснюється жорсткий контроль над чеболом. Це забезпечує їм незалежність та самодостатність від держави. Крім того ці корпорації нав'язують дрібним фірмам свої умови і останні позбавлені вибору. Спроби чеболів захопити нові галузі економіки призводять до банкрутства малих і середніх фірм. Чеболи надають своїм працівникам стабільність, високу зарплатню, щедрий соціальний пакет і як наслідок молоді люди мріють стати працівниками чеболів та неохоче відкривають власні бізнеси. Тому на ринку праці панує жорстка конкуренція, а умови прийому на роботу до чеболів є дуже вимогливими [1, с. 48–51]. Батьки ще змалку відправляють своїх дітей в приватні школи, які зосереджені на підготовці до вступних екзаменів, а пізніше наймають їм репетиторів, щоб ті краще пройшли співбесіду на стартову

посаду в один із чеболів. Щодо дітей, у яких немає багатих батьків, то їм доводиться економити буквально на всьому, в тому числі й на їжі, лише для того, щоб мати змогу отримати хорошу освіту та потрапити потім на роботу.

Висновки. У 1997 р. крах азійської фондової біржі похитнув могутність чеболів. Амбітні плани захоплення нових ринків призвели до не виправдано стрімкого зростання котирування акцій окремих підприємств, а ризикові біржові операції спричинили зрештою колосальну фінансову кризу. Зорієнтована на зовнішні ринки економіка держави виявилась дуже вразливою до коливань в міжнародній фінансово-кредитній сфері. Збанкрутувало багато підприємств, зросло безробіття. Деякі корпорації стали збитковими, а деякі навіть закрилися. Оголосив про своє банкрутство й один із найбільших чеболів – «Daewoo Group» [2, с. 178–181]. У відповідь Міжнародний Валютний Фонд надав країні найбільшу в своїй історії позику в розмірі 57 млрд доларів із вимогою провести реструктуризацію чеболів, позбавити їх неправомірних функцій, непрозорості, закрити неприбуткові філії [1, с. 48–51]. Однак, незважаючи на спроби реформ, позбавитись від негативних впливів чеболів та побороти монополізацію економіки в Республіці Корея досі так і не вдалось.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ігнат'єв П. Візитівка: Південна Корея. Зовнішні справи. 2016. № 3. С. 48–51.
2. Козицький А. Новітня історія Азії та Африки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Афіша. 2005. 430 с.
3. Чирак М., Клімчик В. Особливості входження у світову економіку країн тихоокеанського регіону (на прикладі Японії і Республіки Корея). Вісник ТНЕУ. 2010. № 3. С. 127–131.
4. Офіційний сайт компанії LG Electronics. URL: <https://www.lgcorp.com/>
5. Кістерський Л. Диво на річці Ханган. Чим цікавий досвід Республіки Корея для України. День. травень 2021. № 85–86. С. 7.
6. Wan Soon K., Bokyeun H. Trade Pressures in Korea's Economic Frictions. Korea's Economic diplomacy. Survival as Trading Nation. Seoul. 1995. P. 203.
7. Koh, Jae Myong. Green Infrastructure Financing: Institutional Investors. PPPs and Bankable Projects. Palgrave Macmillan. 2018. P. 37–39.